

بررسی و ارزیابی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری مطالعه موردی: شهر سراوان

مریم کریمیان بستانی، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

عبدالسلام سپاهیان، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

زهرا سرابندی، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

سیما فیروزی راد، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۲

چکیده

هر شهر در راستای نبل به شکوفایی، دستخوش فراز و نشیب‌هایی می‌شود؛ گاهی بروز عواملی به شکوفایی آن کمک می‌کند و در مواقعی نیز برخی مشکلات، این شکوفایی را در معرض خطر قرار می‌دهد. درک روشن و استفاده از این عوامل در برنامه‌ریزی و اصلاح سیاست‌ها و حمایت از برخی ساختارها و مکانیسم‌های تأثیرگذار بر شکوفایی اهمیت زیادی دارد؛ به همین دلیل، شناخت عوامل تشویق‌کننده و بازدارنده شکوفایی در هر شهر ضروری است. هدف از تدوین این پژوهش، بررسی و ارزیابی اثرات شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری شهری در شهر سراوان بوده است. این پژوهش بر اساس هدف، کاربردی و بر اساس ماهیت و روش، جزو پژوهش‌های توصیفی-تحلیلی است. گردآوری داده‌ها از طریق منابع کتابخانه‌ای و پیمایشی انجام شده است. ابزار اصلی تحقیق، پرسشنامه است. حجم جامعه آماری، ۶۰۱۴ نفر و حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین شد. نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای نشان می‌دهد، شهر سراوان از نظر وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهری در وضعیت مناسبی قرار ندارد. شاخص کیفیت زندگی با مقدار بتای ۰/۳۱۴ بیشترین و شاخص توانایی تولید با ضریب بتای ۰/۱۲۶ کم‌ترین تأثیر را بر زیست‌پذیری شهر سراوان داشته است. شاخص زیرساخت‌ها با ضریب بتای ۰/۲۵۴، شاخص برابری و عدالت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۲۱۲ و شاخص پایداری زیست‌محیطی با ضریب بتای ۰/۱۵۸ به ترتیب در رتبه‌های دوم تا چهارم تأثیرگذارترین شاخص‌های شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری شهر سراوان قرار دارند. همچنین، در میان شاخص‌های شکوفایی شهری در شهر سراوان، شاخص زیرساخت‌ها با میانگین ۳/۲۳۵ بالاترین میانگین و شاخص پایداری زیست-محیطی با میانگین ۲/۲۷۷ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است.

واژگان کلیدی: شکوفایی شهری، زیست‌پذیری، عدالت اجتماعی، زیست‌محیطی، شهر سراوان.

مقدمه

از سال‌های انتهایی قرن بیستم و اکنون در اوایل قرن بیست و یکم، بیش از نیمی از جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی می‌کنند (شریف‌زادگان و رضائی، ۱۳۹۹: ۹۱). مطابق بررسی‌های صورت گرفته، ۵۴ درصد جمعیت جهان در سال ۲۰۱۴، شهرنشین بوده و پیش‌بینی‌ها حاکی از رشد این رقم تا ۶۶ درصد جمعیت جهان یعنی حدود ۶ میلیارد نفر تا سال ۲۰۵۰ است (UN, 2014: 2). هر شهر در راستای نیل به شکوفایی، دستخوش فراز و نشیب‌هایی می‌شود؛ گاهی بروز عواملی به شکوفایی آن کمک می‌کند و در مواقعی نیز برخی مشکلات، این شکوفایی را در معرض خطر قرار می‌دهد. درک روشن و استفاده از این عوامل در برنامه‌ریزی و اصلاح سیاست‌ها و حمایت از برخی ساختارها و مکانیسم‌های تأثیرگذار بر شکوفایی اهمیت زیادی دارد؛ به همین دلیل، شناخت عوامل تشویق‌کننده و بازدارنده شکوفایی در هر شهر ضروری است؛ زیرا از این طریق راهکارها، راهبردها و سیاست‌های مناسب برای دستیابی به شکوفایی تدوین می‌شود. شکوفایی شهری مفهومی است که نخستین بار به صورتی جامع در سازمان اسکان بشر ملل متحد برای سنجش میزان رشد و توسعه انسانی و اقتصادی عنوان شد؛ بنابراین، بررسی پیشنهادها و کلیدواژه‌های گزارش این سازمان اهمیت بسیار زیادی دارد (شرفی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۰). حمایت از ابتکار شکوفایی شهری و تلاش برای تقویت معرفه‌های فرهنگی و اجتماعی ملل مختلف سبب می‌گردد تا تبادل تجربیات خوب شهرهای موفق در هر یک از محورهای شکوفایی شهری، مورد توجه قرار گیرد و درک وضعیت بحران‌های شهرهای معاصر با یک ارزیابی جدی امکان‌پذیر گردد (دانش‌پور و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۸). این مفهوم بررسی می‌کند که شهرها چگونه می‌توانند تولید داشته باشند و از چه طریق مزایای این تولید می‌تواند به شیوه‌ای عادلانه بین شهروندان تقسیم شود. این تفکر، متضمن رشد اقتصادی، حاکم بودن روابط اجتماعی، پایداری محیطی و کیفیت زندگی بهتر می‌باشد (محمدی‌ارزاده و شمس‌اللهی، ۱۳۹۷: ۱۱۲). بنابراین، به نظر می‌رسد مفهوم شکوفایی شهری پیوندی ناگسستنی با رویکرد زیست‌پذیری داشته باشد. رویکرد زیست‌پذیری به معنای توان و قابلیت یک مکان برای تامین نیازهای زیستی ساکنان اعم از مادی و غیرمادی در جهت ارتقای کیفیت زندگی و ایجاد بستر شکوفایی توانمندی‌های عموم شهروندان می‌باشد (محلوجی و همکاران، ۱۴۰۰: ۷). این پژوهش به دنبال، بررسی و ارزیابی اثرات شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری در شهر سراوان است. شهر سراوان به دلایلی از قبیل مشکلات معیشتی روستاییان، خشکسالی و ... دچار شرایط بحرانی و با مسائل و مشکلات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی بسیاری روبه‌روست. همچنین، مشکلاتی از قبیل ناکافی بودن تأسیسات و خدمات، پراکنش جمعیتی نامتناسب، عدم دسترسی به کاربری‌های خدماتی، فضاهای سبز و گذران اوقات فراغت و نبود گزینه‌های مختلف حمل و نقلی نمود پیدا کرده و زیست‌پذیری را در برخی نقاط شهر سراوان کاهش داده است. شکوفایی شهری و تحقق شاخص‌های آن می‌تواند بر این مشکلات تا حدودی غلبه کرده و بستر مناسبی به منظور رسیدن به شرایط مطلوب و ایده‌آل فراهم نماید. در این راستا، پژوهش حاضر درصدد پاسخ‌گویی به سؤال زیر می‌باشد: تاثیرات مفهوم شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری در شهر سراوان چگونه است؟

پیشینه پژوهش

شکوفایی شهری مبحثی بسیار جدید در برنامه‌ریزی شهری می‌باشد و مطالعات محدودی در این حوزه صورت گرفته است (احدنژاد و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۷). جونز^۱ و همکارانش (۲۰۱۵) در مقاله خود، مشارکت ذینفعان در انتخاب پروژه‌های حمل و نقل گامی به سوی شکوفایی شهری در کشورهای در حال توسعه، به بررسی حمل و نقل به عنوان یک جزء اساسی از زیرساختهای شهری و عنصری ضروری برای شکوفایی شهری پرداخته‌اند. آنها از طریق مطالعه موردی در آکرا، غنا چارچوبی با نام، امتیاز پایداری موضعی (LSS)، برای غربالگری پروژه حمل و نقل شهری پیشنهادی دادند. وانگ^۲ (۲۰۱۴) در مقاله‌ای با عنوان «یک چارچوب برای شاخص‌های شکوفایی شهری ارتباط شاخص‌ها تحلیل و سیاست‌ها» دریافت که تأکید بر شاخص‌های شکوفایی شهری مفاهیم، و روش-شناسی، چالش‌های سیاسی پیش‌رو را برجسته می‌کند. محمدی‌ده‌چشمه و حاجی‌پور (۱۴۰۰) در مقاله‌ای، به تحلیل تطبیقی شکوفایی شهری در مدل ادغامی کپلند (مطالعه موردی: مناطق شهری کرمانشاه) پرداختند. نتایج نهایی پژوهش نشان داد که براساس تحلیل مدل‌های بکار گرفته شده چند معیاره و مدل ادغامی کپلند (POSET) ترتیب درجه برخورداری و تناسب هر کدام از مناطق هشت گانه شهر کرمانشاه در مجموع تلفیقی شاخص‌های شکوفایی شهری به ترتیب شامل مناطق یک، شش، هشت، سه، هفت، پنج، چهار و در نهایت منطقه دو می‌باشد. محمدخانی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای، به سنجش و ارزیابی مناطق کلان شهر تهران از نظر شاخص‌های شکوفایی شهری پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که الگوی توزیع فضایی شاخص‌های شکوفایی شهری در سطح مناطق ۲۲ گانه شهر تهران به صورت خوشه‌ای است. دانش‌پور و همکاران (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای، به ارزیابی امکان قرارگیری شاخص دسترسی در میان شاخص‌های اصلی شکوفایی شهری (مطالعه موردی: شهر شیراز) پرداختند. بررسی ارتباط بین شاخص‌های دسترسی با شکوفایی شهری حاکی از آن بود که اغلب شاخص‌های دسترسی رابطه-ای قوی با شکوفایی شهری دارند و می‌توان شاخص دسترسی را بخشی از سازه شکوفایی مد نظر قرار داد. رهسپارطلوعی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به سنجش کیفیت زندگی در محله نارمک تهران با بر اساس مدل توسعه یافته شاخص شکوفایی شهری (PI-QLC) پرداختند. با توجه به ازدیاد شاخص‌ها در این پژوهش به منظور خلاصه سازی و دستیابی به اصلی‌ترین عوامل از روش تحلیل عاملی در راستای تجزیه و تحلیل اطلاعات داده‌ها بهره گرفته شده است. احدنژاد و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه خود به شناسایی عوامل کلیدی موثر بر شکوفایی شهری با رویکرد آینده‌نگاری (مطالعه موردی: کلانشهر تبریز) پرداخته‌اند. نتایج تحقیق حاکی از این است که کلانشهر تبریز سیستمی ناپایدار می‌باشد و در صفحه پراکندگی پنج دسته (عوامل تاثیرگذار، عوامل دووجهی، عوامل تنظیمی، عوامل تاثیرپذیر و عوامل مستقل) قابل‌شناسایی هستند. محمدیارزاده و شمس‌اللهی (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای به نقش فضاهای عمومی در تحقق شکوفایی شهری و توسعه پایدار پرداختند. نتایج پژوهش نشان دادند که توسعه و توجه به فضاهای عمومی، سبب توسعه اقتصادی شهر، ارتقای سلامت شهروندان، بهبود وضعیت آموزش شهروندان و باززنده سازی هویت‌های محلی شهر می‌شود. با توجه به اینکه، در مطالعات انجام شده، به سنجش و

¹ - Jones

² - Wang

ارزیابی شاخص‌های شکوفایی و زیست‌پذیری به صورت جداگانه در یک شهر توجه شده است؛ تاکنون چنین پژوهشی برای محدوده مورد مطالعه صورت نگرفته است، در پژوهش حاضر نخستین بار مطالعه‌ای منسجم و کامل در زمینه شکوفایی شهری و زیست‌پذیری شهر سراوان صورت گرفت که نوآوری این مطالعه را شامل می‌شود.

مبانی نظری پژوهش

پرداختن به تئوری‌های جدید برنامه‌ریزی شهری که هر یک با هدف حل مشکلات شهری، بهبود وضعیت کیفی و کمی زندگی شهروندان در شهرها، ارتقاء کیفیت محیط شهر، مدیریت شهر، پیشبرد شهر به سوی مطلوب‌تر شدن و .... مطرح شده‌اند، یکی از نیازهای مهم علمی جهت رسیدن به نتایج کاربردی در توسعه کالبدی-فضایی شهری است (احدنژادروشتی و همکاران، ۱۳۹۷: ۹۴). شکی در این نیست که هر یک از این تئوری‌های نوین شهرسازی به نوبه خود، ما را به سوی داشتن محیطی مطلوب‌تر برای زندگی و توسعه شهری پایدار رهنمون می‌سازند؛ لیکن هر یک از منطری خاص، و زاویه‌ای متفاوت به تقویت توسعه پایدار در شهر می‌پردازند و از توجه همه‌جانبه به توسعه شهری باز مانده‌اند. در این میان رویکرد شکوفایی شهری همه ارکان توسعه را مورد توجه قرار داده و از توجه به هیچ یک از ابعاد توسعه مغفول نمانده است (حاضری و همکاران، ۱۴۰۰: ۶۴). در همین زمینه، یکی از مفاهیم جدیدی که برنامه اسکان بشر سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۲ مطرح کرد، شاخص شکوفایی شهری (CPI) بود (علوی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۹). برنامه اسکان بشر سازمان ملل متحد گزارشی تحت‌عنوان "وضعیت شهرهای جهان ۲۰۱۲-۲۰۱۳، شکوفایی شهری" منتشر کرد. این گزارش مفهومی از شکوفایی را مطرح می‌کند که نگاهی ورای تفکر رشد اقتصادی شهرها و تصمیم‌گیری‌های مبنی بر آن را که سال‌ها مرجع سیاست‌گذاری‌ها بودند، به دنبال دارد (محمدخانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۸۱). براساس نظرات این کمیته، شکوفایی شهری، چرخشی است که در مرکزیت آن، نهادهای دولتی، قوانین و مقررات برنامه‌ریزی شهری قرار دارد و اضلاع و دندانه‌های آن را تولید، زیرساخت‌ها، پایداری زیست‌محیطی، کیفیت زندگی، عدالت و برابری شهری تشکیل می‌دهد (UN-Habitat, 2013: 34). به عبارت دیگر، مفهوم شکوفایی شهری، پیوندی ناگسستنی با کیفیت زندگی شهری و توسعه پایدار دارد؛ توسعه‌ای که براساس مشارکت‌های مدنی، پاسخ به معضلات عصر حاضر، بهینه‌سازی منابع و نیز فراهم‌سازی ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های لازم برای آینده تحقق می‌یابد (محمدی‌ده‌چشمه و حاجی‌پور، ۱۴۰۰: ۶). مفهوم شکوفایی با توصیف موفقیت، سلامت، پیشرفت و خوب زیستن مطرح شد. از نظر اتحادیه اسکان بشر سازمان ملل متحد، مفهوم شکوفایی، یک ساخت اجتماعی است که به حوزه اعمال بشر جامه عمل می‌پوشاند و سنجش مکرر وضعیت‌های قابل مشاهده در شهر اطلاق می‌شود (مدانلو جویباری و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۶). اولین عامل در میان ابعاد پنجگانه شکوفایی شهری، رشد اقتصادی بر پایه تولید، ایجاد سرمایه و اشتغال است که در نتیجه آن، همه مردم باید توانایی پرداخت امکانات استاندارد زندگی را در حد کافی داشته باشند. در مرحله دوم، یک شهر شکوفا، زیرساختها و

¹- United Nations Human Settlements Programme

²- City Prosperity Initiative

امکانات عمومی نظیر آب آشامیدنی کافی، خدمات درمانی و بهداشتی، منابع تامین برق، شبکه‌ها، تکنولوژی راه-های برقراری ارتباطات و اطلاعات و... را فراهم می‌کند. سوم آنکه شهرهای شکوفا، خدمات اجتماعی گوناگونی را فراهم می‌کنند. خدماتی از قبیل آموزش و پرورش، سلامت، تفریح، آرامش و امنیت که برای ارتقای استانداردهای زندگی و بالفعل ساختن استعدادها بالقوه ضروری هستند. چهارم آنکه یک شهر تنها در حدی شکوفا می‌شود که فقر و نابرابری در آن به حداقل برسد. مطابق این مطلب، کاهش زاغه‌نشینی، انسجام اجتماعی بالا، برابری جنسیتی، دفاع از حقوق گروه‌های اقلیت و آسیب‌پذیر، فراهم آوردن امکان مشارکت مدنی توسط همه نهادهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و توزیع عادلانه منافع و فرصتهای حاصل از شکوفایی از جمله مواردی است که یک شهر شکوفا بایستی برای ساکنان خود فراهم کند. در نهایت در بعد پنجم، نحوه توزیع فرصت‌ها و منافع در یک شهر شکوفا به گونه‌ای است که سبب تخریب یا تنزل کیفیت محیط‌زیست نشود. به عبارت دیگر، منابع طبیعی یک شهر، بایستی در راستای توسعه پایدار آن شهر استفاده و محافظت شوند (فیروزی و شنبه‌پور، ۱۳۹۹: ۲۳).

امروزه، رویکردها و مفاهیم گوناگونی برای رفع مشکل شهرها مطرح شده است که زیست‌پذیری یکی از مفاهیم مرتبط با برنامه‌ریزی شهری به شمار می‌آید. این مقوله به درجه تامین ملزومات جامعه بر مبنای نیازها و ظرفیت‌های افراد آن جامعه اشاره دارد (مهره‌کش و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۱). نظریه زیست‌پذیری بر مبنای نیازهای انسانی شکل گرفته است. نظریه هرم احتیاجات بشر که توسط روان‌شناس آمریکایی، آبراهام مازلو مطرح شد، نیازهای انسان را در چهار لایه قابل بررسی می‌داند که عبارتند از: لایه اول، نیازهای اساسی انسان، لایه دوم، امنیت که تامین‌کننده نیازهای مهمی چون مسکن، شغل، امنیت و غیره است و لایه سوم و چهارم به نیازهایی چون تعلقات روحی، ارتباط با دیگران، اعتقادات، فقدان تبعیض و غیره توجه کرده است (خراسانی، ۱۳۹۱: ۳۱). زیست‌پذیری کیفیتی به شمار می‌آید که تنها به ویژگی‌های محیط‌زیست منحصر نیست، بلکه به عملکردهای مبتنی بر رفتار و تعامل میان مشخصه‌های زیست‌محیطی و شخصی مرتبط می‌شود (Saitluanga, 2014: 541). داگلاس و همکارانش مفهوم شهر زیست‌پذیر را شهر انسان محور تلقی می‌کنند که در آن بر سلامتی، شادی، خوشبختی انسان‌ها بوسیله شرایط محیط طبیعی انسانی برنامه‌ریزی می‌شود. با ایجاد یک شهر زیست‌پذیر، فضای شهری صرفاً یک مکان تصنعی نیست، بلکه آن مآمن ساکنانی خواهد بود که به شغل، محل سکونت، فرهنگ؛ و زیستن خود مباحثات می‌کنند (Douglass, 2006: 41). ویلر نشان می‌دهد سه عنصر محیطی، اقتصادی و عدالت اجتماعی اساس زیست‌پذیری را شکل می‌دهند (Song, 2011: 5). اصول کلیدی که به این مفهوم استحکام می‌بخشد شامل برابری، عدالت، امنیت، مشارکت، تفریح و قدرت بخشیدن هست (روحی‌پور و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۳۶).

روش پژوهش

روش انجام تحقیق تحلیلی- توصیفی و شیوه جمع‌آوری اطلاعات اسنادی، کتابخانه‌ای، میدانی و تکمیل پرسشنامه بوده است. حجم جامعه آماری، ۶۰۱۴ نفر و حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین شد. همچنین، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS (آزمون T تک نمونه ای و رگرسیون چندمتغیره)

صورت گرفته است. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده، ۰/۸۴۳ است و پایایی مناسبی دارد. شاخص‌های پژوهش در جدول (۱) نشان داده شد.

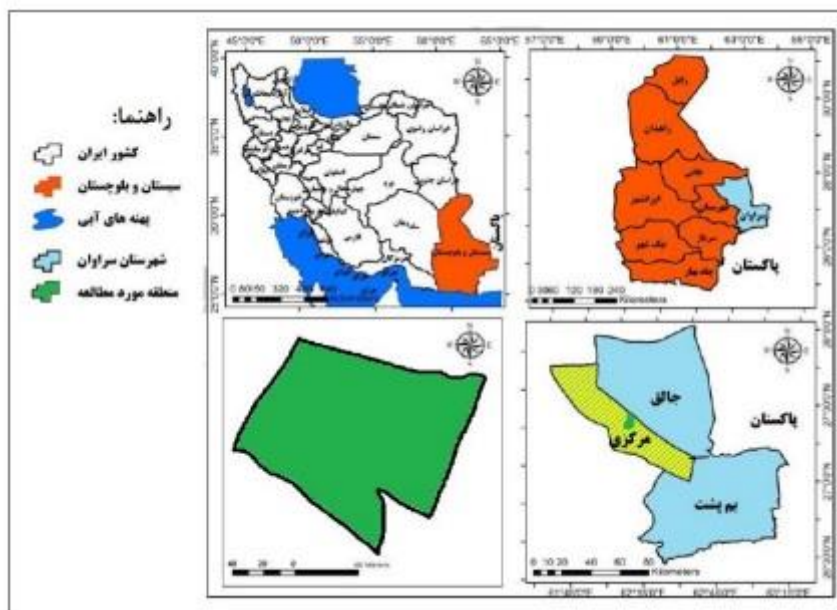
جدول (۱): شاخص‌های پژوهش

مؤلفه	شاخص	گویه
شکوفایی شهری	توانایی تولید	تولید شهری به ازای هر نفر، نسبت وابستگی به افراد مسن، میانگین درآمد خانوار، تراکم وضعیت اقتصادی، تفاوت وضعیت اقتصادی، نرخ بیکاری، نسبت اشتغال به جمعیت، اشتغال غیررسمی
	کیفیت زندگی	امید به زندگی در زمان تولد، نرخ مرگ و میر زیر پنج سالگی، پوشش و همگانی بودن واکسیناسیون، مرگ و میر مادر حامله، نرخ سواد، متوسط تحصیلات، آموزش کودکان خردسال، میزان تحصیل در دانشگاه‌ها، نرخ قتل، نرخ سرقت، دسترسی به فضای باز عمومی، میزان فضای سبز برای هر نفر،
	زیرساخت‌ها	مسکن مناسب، دسترسی به آب مناسب، دسترسی به بهداشت و درمان مناسب، دسترسی به برق، فضای زندگی مناسب، دسترسی به پزشک، تعداد کتابخانه‌های عمومی، دسترسی به اینترنت، دسترسی به کامپیوتر شخصی، سرعت متوسط اینترنت، استفاده از حمل و نقل عمومی، میانگین زمان سفر روزانه، طول شبکه حمل و نقل، مرگ و میر ناشی از تصادفات، توانایی مالی استفاده از حمل و نقل، تراکم تقاطعات خیابانی، تراکم خیابان، زمین اختصاص داده شده به خیابان‌ها
	برابری و عدالت اجتماعی	ضریب جینی، نرخ فقر، خانوارهای حاشیه نشین، بیکاری جوانان، توازن در ثبت نام مدارس متوسطه، وضعیت مشارکت زنان در حکومت محلی، وضعیت مشارکت زنان در کار محلی، اختلاط کاربری‌ها
	پایداری زیست محیطی	تعداد ایستگاه‌های کنترل هوا، غلظت ذرات معلق زیر ۲/۵ میکرون، میزان انتشار گاز دی اکسید کربن، جمع آوری زباله‌های جامد، تصفیه فاضلاب، چرخه بازیافت زباله جامد، توزیع انرژی تجدید پذیر
	اجتماعی	آموزش عمومی، تفریحات و اوقات فراغت، مراقبت‌های پزشکی و بهداشتی، امنیت فردی و اجتماعی، پیوستگی و تعلق مکانی، مشارکت و همبستگی
	اقتصادی	کالاهای مصرفی، اشتغال و درآمد، مسکن، امکانات و خدمات زیربنایی، حمل و نقل
	زیست محیطی	آلودگی، کیفیت بصری (چشم انداز)، کیفیت فضای سبز

ماخذ: علوی و همکاران، ۱۳۹۹؛ فنی و همکاران، ۱۳۹۹؛ شرفی و همکاران، ۱۳۹۷؛ دانش‌پور و همکاران، ۱۳۹۹؛ احدنژاد و

همکاران، ۱۳۹۷؛ جهانی و همکاران، ۱۴۰۰؛ زیاری و همکاران، ۱۳۹۷

سراوان از شهرهای استان سیستان و بلوچستان و مرکز شهرستان سراوان است. بر اساس آمار سال ۱۳۹۵، جمعیت این شهر ۶۰۰۱۴ نفر بوده است. سراوان شرقی‌ترین محدوده کشور است و ۲۳ هزار و ۸۸۰ کیلومتر مربع مساحت دارد (شکل ۱). این شهر که دارای مرزی ۳۸۴ کیلومتری با پاکستان است از شمال غرب به خاش، از غرب به ایرانشهر، از شرق و شمال شرق به کشور پاکستان و قسمتی از جنوب به شهرستان سرباز محدود می‌شود (برهانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۰۸).

شکل (۱): موقعیت شهر سراوان در تقسیمات کشوری

یافته های پژوهش

یافته های تحقیق در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در ابتدا یافته های توصیفی مورد بررسی قرار گرفته و سپس به بررسی یافته های استنباطی پرداخته شده است.

یافته های توصیفی

نتایج یافته های توصیفی نشان داد که تعداد ۱۳۱ نفر از پاسخگویان برابر با ۳۴ درصد از فراوانی را زن ها تشکیل داده اند و تعداد ۲۵۳ نفر برابر با ۶۶ درصد از فراوانی را مرد ها به خود اختصاص داده اند. تعداد ۱۶۱ نفر از پاسخگویان معادل با ۴۲ درصد از فراوانی مجرد و تعداد ۲۲۳ نفر از پاسخگویان معادل با ۵۸ درصد از فراوانی نیز متأهل می باشند. از نظر شرایط سنی تعداد ۶۶ نفر از پاسخگویان معادل با ۱۷ درصد از فراوانی در گروه سنی ۱۸ تا ۳۰ سال، تعداد ۸۳ نفر برابر با ۲۲ درصد از فراوانی در گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال، تعداد ۱۰۸ نفر برابر با ۲۸ درصد از فراوانی در گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال، تعداد ۶۰ نفر از پاسخگویان برابر با ۱۶ درصد از فراوانی در گروه سنی ۵۱ تا ۶۰ سال و تعداد ۶۷ نفر برابر با ۱۷ درصد نیز در گروه سنی بالاتر از ۶۰ سال قرار دارند. از نظر سطح تحصیلات پاسخگویان تعداد ۹۸ نفر برابر با ۲۵ درصد از فراوانی زیر دیپلم، تعداد ۷۳ نفر معادل با ۱۹ درصد از فراوانی در سطح دیپلم، تعداد ۶۴ نفر برابر با ۱۷ درصد در سطح فوق دیپلم، تعداد ۹۸ نفر برابر با ۲۵ درصد در سطح کارشناسی و تعداد ۵۱ نفر برابر با ۱۳ درصد از فراوانی نیز در سطح کارشناسی ارشد و بالاتر قرار دارند.

یافته های استنباطی

در این بخش ابتدا با استفاده از آزمون تی تک نمونه ای به بررسی وضعیت شاخص های شکوفایی شهری در شهر سراوان پرداخته شده است و سپس به بررسی وضعیت شاخص های زیست پذیری پرداخته می شود. همچنین در

ادامه با استفاده تحلیل رگرسیون چند متغیره به بررسی اثرات شکوفایی شهری بر زیست پذیری شهری پرداخته خواهد شد.

بررسی وضعیت شاخص های شکوفایی شهری

جهت بررسی وضعیت شاخص های شکوفایی شهری در شهر سراوان از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است. با توجه به این که در این پژوهش از پرسشنامه پنج گزینه ای طیف لیکرت استفاده شده است بنابراین عدد ۳ را به عنوان میانگین مطلوب در نظر گرفته شده است و وضعیت مطلوب یا نامطلوب بودن شاخص ها در شهر سراوان نسبت به این عدد سنجیده می شود. چنان که میانگین به دست آمده پایین تر از میانگین مطلوب (۳) باشد وضعیت شاخص مورد نظر در شهر سراوان نامطلوب است و چنان که میانگین به دست آمده از (۳) کوچک تر باشد وضعیت شاخص مورد نظر مطلوب است. نتایج آزمون نشان داد که سطح معناداری همه شاخص ها از سطح معناداری ۰/۰۵ کمتر است به همین خاطر نتایج آزمون قابل قبول است. نتایج نشان داد که از ۵ شاخص مورد بررسی میانگین ۴ شاخص کمتر از میانگین مطلوب است و تنها میانگین ۱ شاخص بالاتر از میانگین مطلوب (۳) است. شاخص زیرساخت ها با میانگین ۳/۲۳۵ بالاترین میانگین را به خود اختصاص داده است و شاخص پایداری زیست محیطی با میانگین ۲/۲۷۷ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است. در مجموع شکوفایی شهری با میانگین ۲/۷۷۰ پایین تر از وضعیت مطلوب ارزیابی شده است. نتایج بیانگر این واقعیت است که شهر سراوان از نظر وضعیت شاخص های شکوفایی شهری در وضعیت مناسبی قرار ندارد و پاسخگویان معتقدند که توانایی تولید، کیفیت زندگی، برابری و عدالت اجتماعی و پایداری زیست محیطی در این شهر در وضعیت نامطلوبی قرار دارند و تنها زیرساخت ها در وضعیت مطلوبی است (جدول ۲).

جدول (۲): بررسی وضعیت شاخص های شکوفایی شهری در شهر سراوان با آزمون تی تک نمونه ای

مطلوبیت عدد مورد آزمون=۳						
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان	
					حد بالا	حد پایین
توانایی تولید	-۳/۵۶۸	۲/۸۸۰	۰/۰۰۰	-۰/۱۲۰	-۰/۰۵۴	-۰/۱۸۵
کیفیت زندگی	-۳/۲۵۰	۲/۸۸۳	۰/۰۰۱	-۰/۱۱۷	-۰/۰۴۶	-۰/۱۸۸
زیرساخت ها	۸/۶۵۱	۳/۲۳۵	۰/۰۰۰	۰/۲۳۵	۰/۲۸۹	۰/۱۸۲
برابری و عدالت اجتماعی	-۸/۱۱۶	۲/۵۷۵	۰/۰۰۰	-۰/۴۲۴	-۰/۳۲۲	-۰/۵۲۷
پایداری زیست محیطی	-۱۰/۸۶۹	۲/۲۷۷	۰/۰۰۰	-۰/۷۲۳	-۰/۵۹۲	-۰/۸۵۴
مجموع شکوفایی شهری	-۴/۴۶۵	۲/۷۷۰	۰/۰۰۰	-۰/۲۳۰	-۰/۱۰۸	-۰/۳۱۷

ماخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۹

بررسی وضعیت شاخص های زیست پذیری شهری

جهت بررسی وضعیت شاخص های زیست پذیری شهری در شهر سراوان از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است. نتایج آزمون نشان داد که سطح معناداری همه شاخص ها کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین نتایج آزمون قابل

قبول است. نتایج نشان داد که از میان ۱۴ شاخص مورد بررسی میانگین ۱۳ شاخص بالاتر از میانگین مطلوب و تنها میانگین ۱ شاخص از میانگین مطلوب کمتر است. از میان شاخص‌های مورد بررسی بالاترین میانگین مربوط به شاخص حمل و نقل با میانگین ۳/۹۸۹ است و کمترین میانگین با میانگین ۲/۶۸۵ مربوط به شاخص کالاهای مصرفی است. نتایج بیانگر این است که وضعیت زیست‌پذیری در شهر سراوان مناسب است و پاسخگویان از شاخص‌های آموزش عمومی، تفریحات و اوقات فراغت، مراقبت‌های پزشکی و بهداشتی، امنیت فردی و اجتماعی، پیوستگی و تعلق مکانی، مشارکت و همبستگی، اشتغال و درآمد، مسکن، امکانات و خدمات زیربنایی، حمل و نقل، آلودگی، کیفیت بصری (چشم‌انداز) و کیفیت فضای سبز رضایت دارند و تنها از شاخص کالاهای مصرف ناراضی می‌باشند. در مجموع وضعیت زیست‌پذیری در شهر سراوان با میانگین ۳/۴۲۸ بالاتر از وضعیت مطلوب ارزیابی شده است (جدول ۳).

جدول (۳): بررسی وضعیت شاخص‌های زیست‌پذیری در شهر سراوان با آزمون تی تک نمونه‌ای

مطلوبیت عدد مورد آزمون=۳						
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پایین
آموزش عمومی	۵/۴۳۴	۳/۳۴۴	۰/۰۰۰	۰/۳۴۴	۰/۶۶۸	۰/۲۱۹
تفریحات و اوقات فراغت	۴/۲۹۶	۳/۲۵۰	۰/۰۰۰	۰/۲۵۰	۰/۳۶۴	۰/۱۳۶
مراقبت‌های پزشکی و بهداشتی	۴/۲۳۸	۳/۲۶۳	۰/۰۰۰	۰/۲۶۳	۰/۳۸۵	۰/۱۴۱
امنیت فردی و اجتماعی	۱۶/۶۴۶	۳/۷۴۷	۰/۰۰۰	۰/۷۴۷	۰/۸۳۶	۰/۶۵۹
پیوستگی و تعلق مکانی	۹/۱۹۳	۳/۶۴۶	۰/۰۰۰	۰/۶۴۶	۰/۷۸۴	۰/۵۰۸
مشارکت و همبستگی	۷/۹۰۳	۳/۳۶۴	۰/۰۰۰	۰/۳۶۴	۰/۴۵۵	۰/۲۷۴
کالاهای مصرفی	-۵/۸۰۸	۲/۶۸۵	۰/۰۰۰	-۰/۳۱۵	-۰/۲۰۸	-۰/۴۲۲
اشتغال و درآمد	۶/۸۰۷	۳/۳۰۷	۰/۰۰۰	۰/۳۰۷	۰/۳۹۶	۰/۲۱۸
مسکن	۱۵/۸۱۸	۳/۵۵۵	۰/۰۰۰	۰/۵۵۵	۰/۶۲۴	۰/۴۸۶
امکانات و خدمات زیربنایی	۱۸/۹۰۹	۳/۸۰۵	۰/۰۰۰	۰/۸۰۵	۰/۸۸۸	۰/۷۲۱
حمل و نقل	۲۳/۳۵۹	۳/۹۸۹	۰/۰۰۰	۰/۹۸۹	۱/۰۷۳	۰/۹۰۶
آلودگی	۱۰/۳۹۸	۳/۴۶۶	۰/۰۰۰	۰/۴۶۶	۰/۵۵۴	۰/۳۷۸
کیفیت بصری (چشم‌انداز)	۲/۹۲۸	۳/۲۴۲	۰/۰۰۴	۰/۲۴۲	۰/۴۰۴	۰/۰۷۹
کیفیت فضای سبز	۳/۸۸۹	۳/۳۳۶	۰/۰۰۰	۰/۳۳۶	۰/۵۰۶	۰/۱۶۶
مجموع زیست‌پذیری شهری	۵/۶۹۸	۳/۴۲۸	۰/۰۰۰	۰/۴۲۸	۰/۵۳۳	۰/۲۱۵

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

بررسی اثرات شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری شهری

جهت بررسی اثرات شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری شهری از آزمون رگرسیون چند متغیره و آزمون فیشر استفاده شده است. همان طور که مشاهده می‌شود (جدول ۴) مقدار ضریب تعیین برابر است با ۰/۶۷۲ که نشان می‌دهد که متغیر مستقل ۰/۶۷ درصد از متغیر وابسته را تبیین می‌کند که این نشان می‌دهد بین اثرات شکوفایی شهری و زیست‌پذیری با توجه به سطح معناداری بدست آمده که برابر با ۰/۰۰۰ است رابطه کاملاً معنی داری برقرار است. به بیان دیگر اثرات شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری در شهر سراوان چشمگیر بوده است (جدول ۴ و ۵).

جدول (۴): تحلیل واریانس اثرات شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری

خطای معیار	ضریب تعیین تصحیح شده	ضرب تعیین	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۰۵۶	۰/۶۵۲	۰/۶۷۲	۰/۶۸۳

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

جدول (۵): تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی اثرات شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری

مولفه	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آمار F	سطح معنادار
اثر رگرسیون	۸/۴۴۵	۵	۶/۶۱۷	۲۲/۳۳۸	۰/۰۰۰
باقیمانده	۲/۴۴۷	۳۷۹	۰/۰۰۱		
جمع	۱۰/۸۹۲	۳۸۴			

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

نتایج نشان می‌دهد که سطح معناداری برای تمام متغیرها کمتر از سطح ۰/۰۱ است که این نشان دهنده این است که می‌توان نتایج را به کل جامعه آماری تعمیم داد. مقدار بتای بدست آمده نشان دهنده میزان تاثیر گذاری هر یک از شاخص‌های شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری شهری است که هر چه مقدار بیشتر باشد نشان دهنده تاثیر گذاری بیشتر آن شاخص بر زیست‌پذیری است. بنابراین با این توصیف شاخص کیفیت زندگی با مقدار بتای ۰/۳۱۴ بیشترین تاثیر را بر زیست‌پذیری شهر سراوان داشته است؛ و شاخص توانایی تولید با ضریب بتای ۰/۱۲۶ کم‌ترین تاثیر را بر زیست‌پذیری شهر سراوان داشته است. همچنین شاخص زیرساخت‌ها با ضریب بتای ۰/۲۵۴، شاخص برابری و عدالت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۲۱۲ و شاخص پایداری زیست محیطی با ضریب بتای ۰/۱۵۸ به ترتیب در رتبه‌های دوم تا چهارم تاثیر گذارترین شاخص‌های شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری شهر سراوان قرار دارند (جدول ۶).

جدول (۶): ضریب رگرسیون متغیرهای مستقل (شاخص‌های شکوفایی شهری) و متغیر وابسته (زیست‌پذیری)

سطح معناداری	T	ضریب غیر استاندارد		ضریب استاندارد	متغیرها
		B	خطای استاندارد	BETA	
۰/۰۳۹	۲/۳۳۲	۰/۴۲۳	۰/۰۲۲	-	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۵/۱۳۱	۰/۰۹۳	۰/۰۰۸	۰/۱۲۶	توانایی تولید
۰/۰۰۰	۸/۲۳۲	۰/۲۷۳	۰/۰۰۵	۰/۳۱۴	کیفیت زندگی
۰/۰۰۰	۷/۱۱۵	۰/۲۱۵	۰/۰۰۳	۰/۲۵۴	زیرساخت‌ها
۰/۰۰۰	۶/۸۳۲	۰/۱۸۵	۰/۰۰۳	۰/۲۱۲	برابری و عدالت اجتماعی
۰/۰۰۰	۵/۷۷۳	۰/۱۲۲	۰/۰۰۵	۰/۱۵۸	پایداری زیست محیطی

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

بحث و نتیجه گیری

مفهوم شکوفایی شهری، پیوندی ناگسستنی با کیفیت زندگی شهری و توسعه پایدار دارد؛ توسعه‌ای که براساس مشارکت‌های مدنی، پاسخ به معضلات عصر حاضر، بهینه‌سازی منابع و نیز فراهم‌سازی ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های لازم برای آینده تحقق می‌یابد. مفهوم شکوفایی با توصیف موفقیت، سلامت، پیشرفت و خوب زیستن مطرح شد. از نظر اتحادیه اسکان بشر سازمان ملل متحد، مفهوم شکوفایی، یک ساخت اجتماعی است که به حوزه اعمال بشر جامعه عمل می‌پوشاند و سنجش مکرر وضعیت‌های قابل مشاهده در شهر اطلاق می‌شود. با توجه به یافته‌ها، شهر سراوان از نظر وضعیت شاخص‌های شکوفایی شهری در وضعیت مناسبی قرار ندارد. شاخص کیفیت زندگی با مقدار بتای ۰/۳۱۴ بیشترین و شاخص توانایی تولید با ضریب بتای ۰/۱۲۶ کم‌ترین تاثیر را بر زیست‌پذیری شهر سراوان داشته است. همچنین، شاخص زیرساخت‌ها با ضریب بتای ۰/۲۵۴، شاخص برابری و عدالت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۲۱۲ و شاخص پایداری زیست محیطی با ضریب بتای ۰/۱۵۸ به ترتیب در رتبه‌های دوم تا چهارم تاثیرگذارترین شاخص‌های شکوفایی شهری بر زیست‌پذیری شهر سراوان قرار دارند. همچنین، در میان شاخص‌های شکوفایی شهری در شهر سراوان، شاخص زیرساخت‌ها با میانگین ۳/۲۳۵ بالاترین میانگین و شاخص پایداری زیست محیطی با میانگین ۲/۲۷۷ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است. برای رسیدن به اهداف مطلوب توسعه شهر سراوان، لازم است متولیان امر و مسئولان طرح‌های توسعه شهری با برنامه‌ریزی اصولی در مسیر ارتقای شکوفایی شهر سراوان داشته و طرح‌ها و برنامه‌ریزی مناسبی و کاربردی داشته باشند. با این اقدام، شهر سراوان در زمینه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی در ابعاد مختلف رونق پیدا کرده و به سمت توسعه پایدار شهری گام برداشته و زمینه را برای پیشرفت و رشد بیشتر این شهر فراهم می‌شود. نبود یک برنامه‌ریزی درست و منطقی، این شهر را در آینده‌ای نه چندان دور به شهری تبدیل خواهد کرد که حتی زیستن در آن دچار مشکل خواهد بود.

- ۱) احدنژاد، محسن؛ حاضری، صفیه؛ مشکینی، ابوالفضل و عیسی پیری (۱۳۹۷)، شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر شکوفایی شهری با رویکرد آینده‌نگاری مطالعه موردی: کلانشهر تبریز، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، دوره ۹، شماره ۳۲، صص ۳۰-۱۵.
- ۲) احدنژادروشتی، محسن، سجادی، ژیلا و وحید یاری‌قلی (۱۳۹۷)، بررسی جایگاه مفهوم زیست پذیری شهری در طرح توسعه شهری (نمونه مطالعاتی: طرح جامع شهر زنجان)، فصلنامه جغرافیا، دوره ۱۶، شماره ۵۹، صص ۹۳-۱۰۶.
- ۳) برهانی، کاظم، عظیم‌زاده‌ایرانی، اشرف و امیرحسین الهامی (۱۳۹۹)، تحلیل فضایی کاربری های چندمنظوره شهری با تلفیق روش MCDM و GIS: مطالعه موردی: پناهگاه‌های اضطراری شهر سراوان، فصلنامه اطلاعات جغرافیایی «سپهر»، دوره ۲۹، شماره ۱۱۶، صص ۱۰۳-۱۱۸.
- ۴) جهانی، داریوش؛ نظم‌فر، حسین؛ معصومی، محمدتقی و رسول صمدزاده (۱۴۰۰)، سنجش کیفیت زندگی براساس شاخص شکوفایی شهری در هر اردبیل، مجله جغرافیا و مطالعات محیطی، دوره ۱۰، شماره ۳۷، صص ۴۵-۶۰.
- ۵) حاضری، صفیه، احدنژادروشتی، محسن، مشکینی، ابوالفضل و عیسی پیری (۱۴۰۰)، سنجش وضعیت مولفه های شکوفایی شهری (مطالعه موردی: کلانشهر تبریز). مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، دوره ۱۶، شماره ۱، صص ۶۳-۸۰.
- ۶) خراسانی، محمدمبین (۱۳۹۱)، تبیین زیست‌پذیری روستاهای پیرامون شهری با رویکرد کیفیت زندگی (مطالعه موردی شهرستان ورامین)، رساله دکتری به راهنمایی دکتر محمدرضا رضوانی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران.
- ۷) دانش‌پور، حمیدرضا؛ سعیدی رضوانی، نوید و محمدرضا بذرگر (۱۳۹۹)، ارزیابی امکان قرارگیری شاخص دسترسی در میان شاخص‌های اصلی شکوفایی شهری مطالعه موردی شهر شیراز، مجله پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۵۲، شماره ۲، صص ۴۵۷-۴۷۶.
- ۸) روحی‌پور، زهره الزهرا، شبیری، سید محمد، لاریجانی، مریم و علیرضا میکائیلی (۱۳۹۸)، بررسی اثرات تأسیس مدارس طبیعت در زیست‌پذیری شهری با استفاده از تکنیک دلفی، نمونه موردی پارک پردیسان تهران، دوفصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، دوره ۱۰، شماره ۱۹، صص ۱۳۵-۱۵۰.
- ۹) رهسپارطلوعی، غزال، حبیب، فرح و زهرالسادات زرابادی (۱۳۹۸)، سنجش کیفیت زندگی در محله نارمک تهران با بر اساس مدل توسعه یافته شاخص شکوفایی شهری PI-QLC، مطالعات محیطی هفت حصار، دوره ۸، شماره ۲۹، صص ۶۵-۷۶.
- ۱۰) زیاری، کرامت‌اله؛ پوراحمد، احمد؛ حاتمی‌نژاد و علی باستین (۱۳۹۷)، سنجش و ارزیابی اثرات حکمروایی خوب شهری بر زیست‌پذیری شهرها مطالعه موردی شهر بوشهر، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۹، شماره ۳۴، صص ۱-۱۸.

۱۱) شرفی، حجت الله، خبازی، مصطفی و مجتبی سلیمانی دامنه (۱۳۹۷)، سنجش اثرات گردشگری یادمان های تاریخی با رویکرد شکوفایی شهری (مطالعه موردی: تپه های کنار صندل شهرستان جیرفت). نشریه گردشگری شهری، دوره ۵، شماره ۴، صص ۱۹-۳۶.

۱۲) شریفزادگان، محمدحسین و راضیه رضانی (۱۳۹۹)، سنجش میزان تاب آوری و چگونگی توزیع آن در محلات شهر تهران، فصلنامه معماری و شهرسازی، دوره ۳۰، شماره ۸۹، صص ۱۱۰-۹۱.

۱۳) علوی، سعیده؛ نظم فر، حسین و علی عشقی چهاربرج (۱۳۹۹)، ارزیابی و سنجش شاخص های شکوفایی شهری در کلان شهر تهران، مجله برنامه ریزی فضایی، سال ۱۰، شماره ۳، صص ۷۷-۹۷.

۱۴) فنی، زهره؛ شریفی؛ مصطفوی صاحب، سوران و سیامک حیدری (۱۳۹۸)، مدل سازی و اولویت بندی عوامل کلیدی در دستیابی به شکوفایی شهری مطالعه موردی شهر سنندج، مجله مطالعات عمران شهری، دوره ۳، شماره ۹، صص ۹۳-۱۰۵.

۱۵) فیروزی، محمدعلی و فرشته شنبه پور (۱۳۹۹)، تحلیل ساختاری شکوفایی شهری با رویکرد آینده نگاری (مطالعه موردی: کلانشهر اهواز). جغرافیا و مطالعات محیطی، دوره ۹، شماره ۳۵، صص ۲۱-۳۰.

۱۶) محلوچی، مهرداد، خادم الحسینی، احمد، صابری، حمید و صفر قاندرحمتی (۱۴۰۰)، ارزیابی عوامل مؤثر بر زیست پذیری شهری در سکونتگاه های غیررسمی، مطالعه منطقه ۱۴ شهر اصفهان. جغرافیا و مطالعات محیطی، دوره ۱۰، شماره ۴۰، صص ۷-۲۰.

۱۷) محمدخانی، مرتضی، کرکه آبادی، زینب و عباس ارغان (۱۴۰۰)، سنجش و ارزیابی مناطق کلان شهر تهران از نظر شاخص های شکوفایی شهری. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه ریزی شهری، دوره ۱۲، شماره ۴۴، صص ۷۵-۹۲.

۱۸) محمدپارزاده، سجاد و بهنوش شمس الهی (۱۳۹۷)، نقش فضاهای عمومی در تحقق شکوفایی شهری و توسعه پایدار. فصلنامه علمی-پژوهشی اقتصاد و مدیریت شهری، دوره ۶، شماره ۲۳، صص ۱۱۱-۱۲۴.

۱۹) محمدی ده چشمه، مصطفی و نازنین حاجی پور (۱۴۰۰)، تحلیل تطبیقی شکوفایی شهری در مدل ادغامی کپلند (مطالعه موردی: مناطق شهری کرمانشاه). فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه ریزی شهری، دوره ۱۲، شماره ۴۴، صص ۱-۲۰.

۲۰) مهره کش، ریحانه، صابری، حمید، مومنی، مهدی و مهری اذانی (۱۳۹۸)، تبیین عوامل مؤثر کالبدی بر میزان زیست پذیری مناطق شهری (مطالعه موردی: مناطق شهر اصفهان)، پژوهش های جغرافیای برنامه ریزی شهری، دوره ۷، شماره ۲، صص ۴۱۱-۴۲۹.

- 21) Douglass, M., et al. (2006), The livability of mega-urban regions in Southeast Asia-Bangkok, Ho Chi Minh City, Jakarta and Manila compared. International Conference on The Growth Dynamics of Mega-Urban Regions in East and Southeast Asia, 24 – 47.
- 22) Jones, S. Tefe, M., & Appiah-Opoku, S. (2015), Incorporating stakeholder input into transport project selection—A step towards urban prosperity in developing countries? Habitat International, No 45, 20-28.
- 23) Saitluanga, B., L. (2014), Spatial Pattern of Urban Livability in Himalayan Region, A Case of Aizawl City, India, Social Indicators Research, vol. 11, No 1, PP. 48-67.
- 24) Song, yang (2011), a livable city study in China: using structural Equation models, thesis submitted in statistics, department of statistics Uppsala university.

- 25) United Nations, (2014), World urbanization prospects, 2014 revision population, New York: United Nations publication.
- 26) Wong, C. (2014), A framework for 'City Prosperity Index', Linking indicators, analysis and policy, journal homepage: www.elsevier.com/locate/habitatint, Habitat International xxx (2014) 1e7.

Quarterly Journal of Urban Futurology

Volume 1, Number 2, Autumn 1400

PP: 20-34

Investigating and evaluating the effects of urban Prosperity on urban viability (Case study: Saravan city)

Maryam Karimiyan, Department of Geography and Urban Planning, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

Abdolsalam Sepahian¹, Department of Geography and Urban Planning, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

Zahra Sarabandi, Department of Geography and Urban Planning, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

Sima Firouzi Rad, Department of Geography and Urban Planning, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

Received: 23 December 2021

Accepted: 12 January 2022

Abstract

Every city goes through ups and downs in order to achieve prosperity; Sometimes factors contribute to its flourishing, and sometimes some problems put this flourishing at risk. A clear understanding and use of these factors is important in planning and reforming policies and supporting some of the structures and mechanisms that influence prosperity; For this reason, it is necessary to know the factors that encourage and hinder prosperity in any city. The purpose of this study was to investigate and evaluate the effects of urban flourishing on urban viability in Saravan. This research is applied based on purpose and descriptive-analytical research based on its nature and method. Data collection was done through library resources and survey. The main research tool is a questionnaire. The statistical population size was 60014 people and the sample size was 384 people based on Cochran's formula. The results of one-sample t-test show that Saravan city is not in a good position in terms of urban prosperity indicators. Quality of life index with beta value of 0.314 had the highest and production ability index with beta coefficient of 0.126 had the least impact on the viability of Saravan city. Infrastructure index with beta coefficient of 0.254, equality and social justice index with beta coefficient of 0.212 and environmental sustainability index with beta coefficient of 0.158, respectively, in the second to fourth ranks of the most influential urban prosperity indices on They are located in the city of Saravan. Also, among the indicators of urban prosperity in Saravan, the infrastructure index with an average of 3.235 has the highest average and the environmental sustainability index with an average of 2.277 has the lowest average.

Keywords: Urban prosperity, livability, social justice, environment, Saravan city..

DOI: [10.30495/uf.2022.1947956.1019](https://doi.org/10.30495/uf.2022.1947956.1019)

¹ - Corresponding author: sepahianabdolsalam@gmail.com